

Aan de gemeenteraad

Op 13 maart 2023 stelde A. Maassen (D66) ons schriftelijke vragen met de titel 'Fouten moet je herstellen'.

Inleidend wordt gesteld:

Op 28 februari jl. meldde NRC dat gezinnen in armoede toeslagen moeten terugbetalen waar zij gewoon recht op hebben, iets wat de overheid al jaren weet, maar niet opgelost krijgt. Door een fout in het systeem leven duizenden gezinnen in armoede, terwijl dat niet hoeft. Dit probleem speelt met name bij samenwonenden van wie de ene partner geen inkomen heeft, en de ander een kleine UWV-uitkering of een heel laag salaris. Het inkomen van deze gezinnen wordt door de gemeente aangevuld tot bijstandsniveau. "Zij hebben dus twee inkomstenbronnen. Daarbovenop horen zij maximale toeslagen te krijgen, zoals bijvoorbeeld zorg en huurtoeslag. Maar dat gebeurt niet. Deze groep moet vaak grote bedragen aan toeslagen terugbetalen, omdat hun bruto-inkomen onbedoeld hoog uitvalt."

De gevolgen voor deze gezinnen zijn groot. Mensen moeten soms zoveel geld terugbetalen dat zij leven onder het bestaansminimum. Het vertrouwen in de overheid loopt bij deze groep een grote deuk op. Inmiddels heeft de hoogste rechter voor uitkeringszaken, de Centrale Raad van Beroep, geoordeeld dat gemeenten ook een verantwoordelijkheid hebben om dit probleem op te lossen.

NRC schrijft dat minister Schouten van armoede naar een structurele oplossing aan het zoeken is. "In de tussentijd staat ze gemeenten toe om hierop vooruit te lopen, door slachtoffers alvast te compenseren." Als mensen in deze situatie toeslagen moeten terugbetalen en onder het sociaal minimum terecht komen, moet de gemeenten hun inkomen aanvullen vanuit de algemene bijstand. Omdat algemene bijstand belast is, leidt dit ertoe dat het belastbaar inkomen het volgende jaar nog iets hoger is, er weer een hoger bedrag aan toeslagen moet worden terugbetaald, meer bijstand moet worden aangevuld, waardoor een vicieuze cirkel ontstaat.

D66 Rotterdam schrikt van dit artikel en is van mening dat de gemeente Rotterdam actie moet ondernemen om te waarborgen dat toeslagen waar Rotterdammers recht op hebben, niet terugbetaald hoeven te worden.

Hieronder volgen de vragen en onze beantwoording:

Vraag 1:

Hoe kijkt de wethouder naar bovenstaand beschreven kwestie?

Antwoord:

Dit is een uitermate vervelende situatie voor de gezinnen in kwestie die een snelle, maar zorgvuldige oplossing verdient. We willen de Rotterdammers die hier de dupe van zijn zo goed mogelijk helpen. De situatie is echter ook complex en het vergt tijd om alles goed in kaart te brengen en mensen echt te kunnen helpen.

Het probleem dat hier beschreven wordt, is een gevolg van een systeemfout. De Participatiewet en de fiscale regelgeving sluiten niet goed op elkaar aan. Zo kan het gebeuren dat een gezin een netto-inkomen heeft op bijstandsniveau, maar een bruto-inkomen heeft dat daarboven ligt. Hierdoor ontstaan problemen met toeslagen, omdat daarbij uitgegaan wordt van een bruto-inkomen.

Dit is een probleem dat door de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 27 september 2022 landelijk op de agenda staat, maar feitelijk al eind 2016 is geadresseerd, zoals het artikel van de NRC ook stelt.

Voor de betrokkenen is dit een zeer ongewenste situatie. De gemeente heeft hier voor de korte termijn een rol in. Voor de lange termijn is het van belang dat er landelijk een structurele oplossing gevonden wordt.

Vraag 2:

In hoeverre heeft de wethouder zicht op voor hoeveel Rotterdammers dit probleem speelt?

Antwoord:

Wij proberen op dit moment zicht te krijgen op de doelgroep die mogelijk met dit probleem te maken heeft. Veel gezinnen weten niet dat zij in deze doelgroep vallen en melden zich daarom niet. Op dit moment hebben twee gezinnen zich gemeld in verband met gemiste toeslagen. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid schat landelijk het totaal aantal gezinnen met deze problematiek in rond de 5700. Op basis van een eerste inschatting wonen mogelijk tussen de 400 en 700 gezinnen met deze problematiek in Rotterdam. Om duidelijkheid te krijgen over de vraag of een gezin te kampen heeft met een werkelijk gemis aan toeslagen, is dossieronderzoek noodzakelijk.

Vraag 3:

De minister staat gemeenten toe slachtoffers alvast te compenseren. Hoe ziet dit er in Rotterdam uit? Welke (tijdelijke) oplossingen biedt de gemeente voor deze Rotterdammers om te voorkomen dat zij moeten leven onder het bestaansminimum?

Antwoord:

Gelet op de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 27 september 2022, is de gemeente verplicht om deze betrokkenen te helpen wanneer zij zich in verband met dit probleem bij ons melden.

Het is fijn dat de minister heeft aangegeven dat voorlopig onbelaste bijzondere bijstand mag worden verstrekt voor het gemis aan toeslagen. Wanneer Rotterdammers met aanvullende bijstand zich bij ons melden in verband met gemiste toeslagen als gevolg van dit probleem, wordt er (als aan de voorwaarden is voldaan) daarom onbelaste bijzondere bijstand verstrekt om het gemis aan toeslagen te compenseren. Rotterdammers die zich melden, worden op dit moment geholpen.

Verder is er een speciaal team gestart. Dit speciaal team is op dit moment begonnen en werkt volgens de volgende twee stappen:

1. De gezinnen in beeld brengen die dit probleem van gemiste toeslagen mogelijk ondervinden
2. Deze doelgroep waar mogelijk actief benaderen

Vraag 4:

Het aanvragen van bijzondere bijstand is onbelast. Voorkomt dit dat de vicieuze cirkel ontstaat die hierboven beschreven staat?

Antwoord:

De verstrekking van bijzondere bijstand is onder bepaalde voorwaarden onbelast. Dat geldt alleen als die bijzondere bijstand dient ter compensatie van concrete kosten. Als bijzondere bijstand periodiek en inkomensaanvullend is, is de bijzondere bijstand in beginsel belast.

Inmiddels heeft de minister op 20 maart jl. aangegeven dat in voorkomend geval tijdelijk onbelaste bijzondere bijstand mag worden verstrekt (antwoord op Kamervragen met kenmerk 2023-0000099241). Dat voorkomt de bedoelde vicieuze cirkel.

Vraag 5:

Is er inzichtelijk hoeveel mensen waarbij dit probleem speelt individueel bijzondere bijstand (IBB) hebben aangevraagd? Zo nee, waarom niet en kan dit achterhaald worden?

Antwoord:

Op dit moment zijn er twee gezinnen die om compensatie hebben gevraagd van hun gemiste toeslagen. De eerste inschatting is dat tussen de 400 en 700 Rotterdamse gezinnen met dit probleem te maken zouden kunnen hebben.

Vraag 6:

Worden alle slachtoffers van deze problemen geholpen door de gemeente?

Antwoord:

Op dit moment nog niet maar dat is uiteraard wel ons streven. Deze bijstandsgerechtigden worden door de gemeente geholpen wanneer zij zich bij ons melden en aan de voorwaarden voor compensatie van gemiste toeslagen voldoen. Het probleem is echter dat zij vaak niet weten waarom er toeslagen worden teruggevorderd, dan wel er te weinig toeslagen worden ontvangen; en zich wellicht er ook niet van bewust zijn dat er mogelijk door de gemeente ondersteuning kan worden geboden. Zoals gezegd brengt het speciale team de gezinnen die dit probleem van gemiste toeslagen mogelijk ondervinden zoveel mogelijk in beeld en worden deze gezinnen daarna waar mogelijk actief benaderd. Tot die tijd kunnen Rotterdammers die het vermoeden hebben dat zij in aanmerking komen voor compensatie zich melden bij hun inkomensconsulent. We houden u op de hoogte van de voortgang hiervan.

Vraag 7:

De gemeente Nijmegen is actief op zoek gegaan naar slachtoffers van deze systeemfout. Is de wethouder dit ook van plan? Zo niet, waarom niet? Zo ja, wil het college in gesprek met Nijmegen over geleerde lessen bij deze zoektocht?

Antwoord:

Onze wens is om deze gezinnen waar mogelijk actief te benaderen. Inmiddels is er op ambtelijk niveau contact geweest met de gemeente Nijmegen om hun ervaringen en geleerde lessen te horen en mee te nemen. Momenteel wordt onderzocht of een soortgelijke aanpak ook in Rotterdam kan worden gehanteerd. Goed moet worden bekeken op welke wijze het daarbij vereiste onderzoek kan worden uitgevoerd, welke expertise daarbij nodig is en hoeveel capaciteit dit kost. Wij houden u op de hoogte over de voortgang hiervan.

Vraag 8:

In hoeverre is de gemeente in gesprek met het Rijk over een tegemoetkoming in de kosten die de gemeente maakt voor dit landelijke probleem?

Antwoord:

Via verschillende overleggroepen wordt onder meer met het Rijk over dit probleem van de gemiste toeslagen gesproken. Hierbij wordt ook over de rol van de gemeente gesproken en de kosten die dit met zich meebrengt. Wij hebben op dit moment nog geen duidelijkheid over een mogelijke compensatie vanuit het Rijk.

Vraag 9:

Dit probleem moet structureel worden opgelost. Is de wethouder met het rijk in gesprek over structurele oplossingen? Zo niet, is hij bereid dit gesprek te starten?

Antwoord:

In haar brief van 13 december 2022 (Kenmerk: 2022-2023, 34352 nr. 262) heeft de minister toegezegd de Tweede Kamer voor het zomerreces te zullen informeren over mogelijke oplossingen voor het probleem.

Intussen is het probleem op verschillende manieren onder de aandacht gebracht van het ministerie van SZW, niet alleen door gemeenten, maar bijvoorbeeld ook de LOSR (Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden). Gezamenlijk met de andere G4-steden, zetten wij dit probleem op de agenda voor overleg met de VNG, Divosa (vereniging van gemeentelijke directeuren en leidinggevenden in het sociaal domein) en de directeur-generaal Sociale Zekerheid en Integratie van het ministerie van SZW.

Extra notie:

In deze beantwoording richten wij ons op de mensen die al een aanvullende algemene bijstand hebben en het probleem van gemiste toeslagen ondervinden. Het is aannemelijk dat meer gezinnen bruto boven het sociaal minimum zitten en netto (vanwege de afbouw van de algemene heffingskorting voor de minstverdienende partner) daaronder, maar geen aanvullende algemene bijstand bij ons hebben aangevraagd. Deze gezinnen zijn daarom niet bij ons bekend. Ook voor deze gezinnen moet een structurele oplossing vanuit het Rijk komen. We onderzoeken de mogelijkheid van het bereiken van deze gezinnen.

De secretaris,

V.J.M. Roozen

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De burgemeester,

A. Aboutaleb